

توحید و عبودیت پروردگار؛ بنیاد نظریه قرآن در باب وفاق اجتماعی

قاعده کلی قرآن کریم در تلاش برای وفاق اجتماعی، پیروی از راه حق است؛ بر این اساس نظریه قرآن کریم در باب وفاق اجتماعی بر توحید و عبودیت پروردگار جهانیان استوار است...

قاعده کلی قرآن کریم در تلاش برای وفاق اجتماعی، پیروی از راه حق است؛ بر این اساس نظریه قرآن کریم در باب وفاق اجتماعی بر توحید و عبودیت پروردگار جهانیان استوار است و هر پیشنهاد دیگری از منظر قرآن، مصداق تعدد راه‌هاست و به تفرقه می‌انجامد.

فرج‌الله میرعرب، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، طرح روشن نظریه‌ای در باب اتحاد و وفاق در جامعه انسانی را ضروری خواند و گفت: قرآن کتابی جامع است که تمام اصول، قواعد و راهکارهای مورد نیاز بشر برای سعادت جاودان را بیان کرده که ارائه طرحی جامع برای ایجاد و حفظ وفاق و اتحاد از آن جمله است و برای دستیابی به نظریه‌ای در این باره معارف قرآن روشن‌ترین مسیر و راهی است که پیش روی ما قرار دارد.

وی با اشاره به پژوهشی که در همین زمینه در باب وفاق و اتحاد در اندیشه‌ها و آثار تفسیری سید قطب، علامه طباطبایی، علامه فضل‌الله و ابن عاشور در دست دارد، عنوان کرد: همگرایی، همبستگی، انسجام، و در يك کلمه وفاق به معنای الهی آن، زیربنای تشکیل جامعه واقعی و سعادت‌مند است و مطالعات ما در قرآن و تفاسیر مورد نظر، نشان می‌دهد که اتحاد و وحدت در قرآن کریم در سه سطح مورد توجه است: وحدت انسانی و بشری، وحدت ادیان و شرایع توحیدی و وحدت مسلمانان و امت اسلامی.

اتحاد و وحدت در قرآن کریم در سه سطح مورد توجه است؛ وحدت انسانی و بشری، وحدت ادیان و شرایع توحیدی و وحدت مسلمانان و امت اسلامی

میرعرب در خصوص وحدت انسانی و بشری مورد نظر قرآن بیان کرد: در بینش و نگرش قرآن، همه انسان‌ها، با همه اختلافات ظاهری، از يك نفس واحد و یگانه آفریده شده‌اند و اختلافات ظاهری ناشی از عوامل بیرونی و در راستای اهداف خاصی بوده است. قرآن در این سطح، همه انسان‌ها را صرف نظر از اختلافات ظاهری، زبانی، رنگ، ملیت و دین و فرهنگ از حقوق برابر برخوردار دانسته و هیچ گونه تمایز و امتیازی را میان مردمان جز به تقوا قبول ندارد.

این محقق و پژوهشگر قرآنی ادامه داد: در بیان قرآن وجود قومیت‌های مختلف و اختلافات ظاهری برای شناسایی و انس و الفت یافتن است و ملاک و معیار تقوا، سنجه‌ای است که با توجه دادن به احترام متقابل و حفظ حقوق انسانی، همزیستی مسالمت‌آمیز را میسر می‌کند. بنابراین اسلام مردم را به اتحاد انسانی دعوت می‌کند و از ایشان می‌خواهد که در کنار هم به صلح و صفا و آرامش زندگی کنند.

میرعرب درباره تأکید و اهتمام اسلام و قرآن بر اتحاد و همبستگی میان پیروان شرایع آسمانی، گفت: قرآن گوهر شرایع آسمانی را يك سان و آن را تسلیم در برابر خداوند و توحید می‌داند. از این رو، از دین آسمانی به عنوان اسلام یاد می‌کند و همه پیروان شرایع آسمانی را به همبستگی و اتحاد در محور توحید می‌خواند. در بینش قرآن تفاوت میان شرایع الهی که در قرآن، همگی ذیل عنوان کلی اسلام نامیده شده‌اند، تفاوتی بر پایه مقتضیات بوده است؛ چنان که تفاوت دین اسلام و شریعت اسلامی با دیگر شرایع در بیان تفصیلی و جامعیت و کمال آن است. بر این مبنا، قرآن همه اهل کتاب و شرایع آسمانی را به اتحاد و همبستگی دعوت می‌کند و از آنان می‌خواهد تا در سایه سخن و عقیده مشترک با مسلمانان گرد آیند و متحد شوند.

بسیاری از کمالات و ارزش‌ها که در جامعه و زندگی جمعی به دست می‌آید بدون وفاق و اتحاد معنا ندارد و بر همین اساس از قرآن استفاده می‌شود که اتحاد و توافق جمعی يك واجب و ضرورت است و بدون آن بشر به نتیجه مطلوب و سعادت حقیقی نخواهد رسید

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی درباره سطح سوم وحدت که وحدت در حیطه مسلمانان است، بیان کرد: در نگرش اسلام و قرآن، هر کس که شهادتین را بر زبان جاری ساخت، مسلمان و مشمول احکام اسلامی است و واجب است که با او همچون برادری دینی برخورد کرد و هر چند دسترسی به مقامات و فواید اخروی اسلام به ایمان واقعی است، ولی در حوزه اجتماعی اسلام گفتن شهادتین کفایت می‌کند که این امر موجب وسعت دایره اسلام می‌شود و با همراه شدن با پایبندی به اصول قطعی و مشترک می‌تواند به وحدتی قابل توجه بینجامد.

وی با بیان اینکه قاعده کلی قرآن کریم در تلاش برای وفاق اجتماعی، پیروی از راه حق است، اظهار کرد: از نظر قرآن کریم بنیاد وفاق اجتماعی باید بر توحید و عبودت پروردگار جهانیان استوار باشد و هر پیشنهاد دیگری از منظر قرآن، مصداق تعدد راه‌هاست و به تفرقه می‌انجامد.

این محقق و پژوهشگر همچنین با اشاره به بررسی‌هایش در آراء و اندیشه‌های مفسران، عنوان کرد: آراء مفسرانی که در پژوهش خود درباره وفاق و اتحاد به مطالعه آن‌ها مشغولم، به ما نشان می‌دهد که آنان بر این حقیقت تأکید دارند که وفاق یک نیاز ضروری برای جامعه بشری است و از نظر آنان بسیاری از کمالات و ارزش‌ها که در جامعه و زندگی جمعی به دست می‌آید، بدون وفاق و اتحاد معنا ندارد و بر همین اساس از قرآن استفاده می‌شود که اتحاد و توافق جمعی یک واجب و ضرورت است و بدون آن بشر به نتیجه مطلوب و سعادت حقیقی نخواهد رسید.